

KAMU ALIşANLARININ FİNANSAL OKURYAZARLIK DÜZEYLERİNİN ÖLÇÜLMESİ: ISPARTA İLİ ÖRNEĞİ*

THE MEASUREMENT OF FINANCIAL LITERACY LEVELS OF PUBLIC EMPLOYEES: A CASE OF ISPARTA

Gürkan GÜLTEKİN**
OĞuzhan ÇARIKÇI***

Öz

Son yıllarda meydana gelen global krizler, nüfus artışları, yapay zekanın getirdiği yeniliklerle azalacak olan işgücü etkisi, bireylerin ve toplumların istek ve ihtiyaçlarındaki sürekli değişmeler ve küreselleşme neticesinde artan tüketim çılgınlığı bireyleri, aileleri, toplumları ve ülkeleri tasarruf konusunda daha duyarlı olmaya ve finansal okuryazarlık konusunda donanımlı olmaya muhtaç etmektedir. Bu çalışmada kamu çalışanlarının kamu personel sınıflarına göre sınıflandırılarak finansal okuryazarlık düzeylerinin ölçülmesi amaçlanmıştır. Bu sebeple Isparta ilinde çalışan genel idare hizmetleri, teknik hizmetler, sağlık hizmetleri ve yardımcı sağlık hizmetleri, eğitim öğretim hizmetleri, avukatlık hizmetleri, emniyet hizmetleri, din hizmetleri ve yardımcı hizmetler sınıflarındaki 450 çalışana anket uygulanmıştır. Finansal okuryazarlık seviyelerinin ölçülmesi için farklı kaynaklardan alınan ölçekler kullanılmıştır. Yapılan analizler sonucunda kamu personel sınıflarının operasyonel işlem, ekonomi yorum kabiliyeti, riskten korunma ve sözleşme metni bilinirliği faktörlerine ilişkin anlamlı farklılıkların olduğu saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Finansal Okuryazarlık, Finansal Okuryazarlık Düzeyi, Finansal Okuryazarlığı Etkileyen Faktörler

Jel Sınıflaması: G11, G40, G41

* Bu alışma, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü tarafından kabul edilen “Kamu alışanlarının Finansal Okuryazarlık Düzeylerinin Ölçülmesi: Isparta İli Örneği” adlı yüksek lisans tezinden oluşturulmuştur.

** ÖĞr. Gör, Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, E-mail: gurkanulteekin@isparta.edu.tr, Orcid No: 0000-0001-6527-1934

*** Dr. ÖĞr. Üyesi, Süleyman Demirel Üniversitesi, E-mail: oguzhancarikli@sdu.edu.tr, Orcid No: 0000-0001-8709-9071

Abstract

Global crises in recent years, population growth, labor force impact that will decrease with the innovations brought by artificial intelligence, constant changes in the demands and needs of individuals and societies, and increasing consumption frenzy as a result of globalization are equipped to be more sensitive to saving individuals, families, societies and countries and financial literacy. needs to be. The aim of this study is to measure the financial literacy levels of public institution employees by separating them according to public staff classes. Therefore, in the province of Isparta, 450 employees working for General Administrative Services, Technical Services, Health Services and Allied Health Services, Education Services, Advocacy Services, Safety Services, Religion Services Utilities have been surveyed. Scales from different sources have been used to measure levels of financial literacy. As a result of the analysis, it was determined that there were significant differences in the financial literacy levels of public institution employees according to public staff classes. As a result of the analysis, it has been determined that there are significant differences regarding the operational process, economic interpretability, hedging and recognition of contract text factors of public personnel classes.

Keywords: Financial Literacy, Financial Literacy Level, Factors Affecting Financial Literacy

Jel Classification: G11, G40, G41

Giriş

Bireylerin hayatlarını devam ettirebilmeleri için bir gelire sahip olmaları ve gelirlerine göre harcama yapmaları son derece önem arz etmektedir. Nasıl ki gelirinden fazla gideri olan işletmeler ayakta kalmakta zorlanıyorsa bireyler ve aileler içinde gelirinden fazla harcama yapmaları ihtiyaçlarını karşılayamamalarına, ödemelerini zamanında yapamamalarına ve bunun neticesinde ekonomik darlığa düşmelerine sebep olmaktadır. Ücret ya da maaş karşılığı çalışan bireylerin ekonomik gelirleri sabitken aylık yapacağı giderler sürekli olarak değişmekte bu da aile bütçelerinde açıklar oluşmasına sebep olmaktadır. Bu sebeple gelirin tamamının harcanması yerine birikim yapılması bireyler ve aileler için son derece önemlidir.

Günümüzde küreselleşme ve serbest piyasa sistemi ile birlikte bireylerin istek ve ihtiyaçları değişmiş, tüketim davranışları artmış bunun neticesinde gelirlerini doğru yönetme ve tasarruf yapma konusunda ciddi ihtiyaç ortaya çıkmıştır. Bireyler istek ve ihtiyaçlarını tasarruf yoluyla veya finansal sisteme dâhil olarak kredi yoluyla sağlamaktadır. Bunun yanında yapmış oldukları tasarrufları yastık altında saklamakta veya finansal sistem içerisinde değerlendirmektedir. Devletlerde artan tüketim neticesinde vatandaşlarının tasarruf yapmalarını, bu tasarrufu da yastık altında tutmak yerine finansal sisteme dâhil etmelerini sağlamak için çalışmalar yürütmekte, yeni finansal ürünler geliştirmektedir. Günümüzde finansal piyasaların vatandaşlar için daha şeffaf olmasını sağlamak ve finansal piyasalardaki karmaşıklığı ortadan kaldırmak için “Finansal Okuryazarlık” kavramı önemli bir hal almış ve tüm devletler vatandaşlarının finansal okuryazarlık seviyelerini arttırmak için çeşitli çalışmalar yürütmektedir. Finansal okuryazarlık; bireylerin tüketim ve tasarruf davranışlarını bilinçli bir şekilde yapması, gelir ve giderlerini planlaması ve parayı doğru yönetmesi anlamına gelmektedir.

Finansal okuryazar bireyler çeşitli sigorta poliçelerine sahip olmakta ve bu durumda yaşanabilecek sağlık problemleri ve kazalara karşı önlem almalarına yardımcı olmaktadır. Bunun yanında bireysel emeklilik sistemlerini de tercih etmekte dolayısıyla bireysel ve toplumsal refahın artmasında

önemli bir rol almaktadırlar. Bu finansal davranışlar neticesinde bireyler ve bireylerin yapmış olduğu finansal davranışlarla ülkeler, ekonomik krizlerden daha az etkilenmekte ve yaşanan krizi daha kolay atlatmaktadırlar. Bu sebeple finansal okuryazarlık bireyler ve ülkeler için son derece önem taşımaktadır.

Çalışma üç ana bölümden oluşmaktadır. Çalışmanın ilk bölümünde finansal okuryazarlık kavramı hakkında bilgi verilmektedir. İkinci bölümde dünyada ve Türkiye’de yürütülen finansal okuryazarlık faaliyetleri incelendikten sonra üçüncü bölümde Isparta ilinde gerçekleştirilen ampirik çalışmaya yer verilmiştir.

1. Finansal Okuryazarlık Kavramı

Günümüzde finansal okuryazarlık kavramı üzerine çok çeşitli tanımlar yapılmakta ve finansal okuryazarlık kavramı yerine finansal yeterlilik, finansal farkındalık ve finansal eğitim terimleri de kullanılmaktadır(Gökmen, 2012: 17-19). Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) tarafından yapılan tanıma göre finansal okuryazarlık; finansal sistem içerisindeki tüketici ve yatırımcıların finansal ürünler ve terimlerle ilgili bilgi sahibi olmalarını veya finansal risk ve çeşitli alternatifler arasında tercihte bulunabilecek bilgi düzeyine sahip olunmasını sağlayarak finansal refahı artırma süreci olarak tanımlanmaktadır (Altan ve Biçer, 2017: 482). Türkiye’de faaliyet gösteren çeşitli kurum ve kuruluşlarla ortaklaşa hareket ederek kişilerin finansal okuryazarlık düzeylerini arttırmayı hedefleyen Finansal Okuryazarlık ve Erişim Derneği (FODER) ise finansal okuryazarlığı kişilerin gelir, birikim ve yatırımlarını mantıklı bir şekilde değerlendirip, bütçelerini doğru yönetebilmek için yeterli bilgi ve birikime sahip olmaları olarak tanımlamaktadır (www.fo-der.org, 07.03.2020).

Küresel boyutta meydana gelen gelişmeler neticesinde finansal alanda da birçok yenilik meydana gelmiş ve bu yenilikler sayesinde bireyler için yeni fırsatlar doğmuş bunun yanında da alternatifleri değerlendirmede veya anlaşılması daha zor olan finansal ürünleri anlamakta zorlanan tüketiciye riskler de yüklediği tespit edilmiştir. Kişilerin ekonomideki gelişmeleri takip edebilmesi, yaşanan değişimi anlayabilmesi ve finansal ürün ve hizmetlerin tüketiciler için karmaşık yapısından sıyrılarak sağlıklı kararlar alması finansal okuryazarlık seviyesinin artırılması ile sağlanabilmektedir (Temizel ve Bayram, 2011: 77).

Bireyler bir taraftan finansal durumlarını kendileri yürütmek istemekte, bir taraftan da bunu yapacakları finansal ortamın son derece karmaşık bir yapıda olması sebebiyle çok farklı sorunlarla karşılaşmaktadır. Düşük finansal okuryazarlık düzeylerinin bireyler, toplumlar, finansal piyasalar ve ülke ekonomileri için son derece tehlikeli olduğu ve yaşanan küresel ekonomik krizlerde toplumların son derece ağır etkilendiğini göstermiştir (TCMB, 2011: 86).

Toplumda finansal okuryazarlık seviyesinin yetersiz olması bireyleri ve aileleri olumsuz etkilediği kadar finansal piyasaları ve ekonomik sistemi de olumsuz etkilemektedir. Yetersiz finansal okuryazarlık düzeyi bir ülkenin makroekonomik durumunu olumsuz etkilemekte, ekonomik büyümeye daha az sermaye bırakmasına ve gelir dağılımında eşitsizliğe sebep olmakta, finansal piyasalardaki iş döngüsünü bozmakta ve verimsizliğe sebep olmaktadır. Devletlerin finansal okuryazarlığın

arttırılmasına yönelik girişimleri arasında bireylerin eğitilmesi son derece önem arz etmektedir. Ancak bu durum tek başına yeterli olmamaktadır. Finansal eğitim programlarının beklenenin altında bir başarı düzeyinde kalmasının nedeni, bireylerin aldıkları kararlar ile finansal okuryazarlık eğitimlerini bağdaştıramamasından kaynaklanmaktadır (İke, 2017: 28).

2. Dünyada ve Türkiye’de Finansal Okuryazarlık

Dünyada finansal okuryazarlık üzerine çalışmalar yürüten en önemli kuruluşlardan bir tanesi OECD’dir. Kurumun finansal okuryazarlıkla ilgili en önemli amacı ülkeleri kapsayacak şekilde uluslararası değerlendirmeler yaparak raporlar ve araştırmalar yayımlayarak devletlerin eğitim sistemlerine finansal okuryazarlıkla alakalı müfredat eklenmesi için görüş ve önerilerde bulunmaktadır. (www.oecd.org, 07.03.2020). Küresel boyutta finansal okuryazarlık seviyesinin gelişmesi için çalışmalar yürüten Dünya Bankası da yılda iki defa ikişer günlük workshop şeklinde düzenlenen finansal okuryazarlığı arttırıcı eğitimler düzenlemektedir. Bu eğitimlerin içerdiği konu aile bütçesi, yatırım araçlarının birey ve aile için önemi, doğru tasarruf programları, sermaye piyasası ve dünyadaki emeklilik sistemleri hakkında bilgiler vermektedir (Hayta, 2011: 280).

Finansal okuryazarlık ile alakalı ülkelerde yapılan çalışmaları ele alacak olursak, ABD’de birçok kişi ve kurum çalışmalar gerçekleştirmiş ve gelişmiş bir ülke olmasına rağmen finansal okuryazarlık seviyesinin son derece düşük olduğu ortaya çıkmıştır. 2008 yılında yaşanan küresel ekonomik kriz neticesinde ABD’de konut kredisi kullanarak ev sahibi olanların büyük kısmının, faizlerdeki artış neticesinde kredi taksitlerinde de artış meydana geleceğini bilmediği ortaya çıkmıştır (Er vd., 2014: 115). Amerikan Tasarruf Eğitimi Konseyi (ASEC)’in 1995 yılında kurulması ile birlikte ABD’de finansal okuryazarlık çalışmaları başlamıştır. Bu konsey Amerikan vatandaşlarının tasarruf yapabilmelerini ve bireylerin emeklilik planlarının önemine değinerek toplumsal bilinç oluşturmayı hedeflemektedir. (Hayta, 2011: 284-285).

İngiltere’de bankacılık, sigortacılık, bireysel emeklilik ve sermaye piyasasını içeren finansal piyasaların tamamı ile ilgili çeşitli düzenleme ve denetleme faaliyetlerini yerine getirmekle yükümlü Finansal Hizmetler Otoritesi (FSA) kurulmuştur. FSA bireylere finansal sistemin yanında yatırım araçlarının riskleri ve getirileri hakkında detaylı bilgi vermek ve bunun neticesinde toplumu bilinçlendirmek amacı taşımaktadır (zam, 2006: 12). FSA 59.000’den fazla işletmenin davranışlarını izlemekte ve denetlemekte ayrıca bu işletmeler tarafından ücret talep ederek finanse edilen bağımsız bir kamu kuruluşudur. Faaliyetine yeni başlayacak firmalar için yetkilendirmeler yapmakta, faaliyete devam eden firmalar için çeşitli görevler atayarak düzenleme faaliyetini devam ettirmekte bunun neticesinde de finansal piyasaların güçlenmesini sağlamaktadır. Ayrıca tüketicilere mevduat ve tasarruf koruması, brexit süreci, faiz oranı ürünleri ve krediler konularında bilgi vermektedir (www.fca.org, 16.03.2020)

Avustralya ülkedeki faaliyet gösteren şirketleri, piyasaları ve finansal hizmetleri düzenleyen kurum olan Avustralya Menkul Kıymetler ve Yatırımlar Komisyonu (ASIC) tarafından 2005 yılında Finansal Okuryazarlık Vakfı (FLD) kurulmuştur. Vakfın kuruluş amacı öğrenciler için ilkokuldan başlayarak, okul müfredatlarına finansal okuryazarlığı arttırıcı konuların dâhil edilmesini sağlamak,

sadece öğrencilerle kalmayıp öğretmenlerinde finansal okuryazarlık konusunda eğitilmelerini sağlamak, finansal okuryazarlık seviyesinin ölçülmesi için çeşitli çalışmalar yürütmek, çeşitli finansal okuryazarlık araştırmaları yapmak ve iyi derecede finansal okuryazarlar ile aracı kuruluşları bir araya getirecek bir portal oluşturmaktır (Temizel ve Özgüler, 2015: 8).

Türkiye’de devlet bünyesinde yürütülen finansal okuryazarlık faaliyetleri incelendiğinde birçok kurumun konu üzerine farklı platformlarda çalışmalar yürüttüğü, kurum sayısındaki fazlalık nedeniyle yapılan çalışmaların birbirinden bağımsız olduğu tespit edilmiştir. Yapılan çalışmaların verimliliğini arttırmak için kurumların bir strateji oluşturarak ortak akıl neticesinde ulusal bir görev belirleyerek çalışmaları yürütmeleri son derece önem arz etmektedir (TCMB, 2011: 94). Bu doğrultuda tüketicilerin finansal ürün ve hizmetlere ulaşılabilirliğini arttırmak, ürün ve hizmetleri doğru bir şekilde kullanmalarını sağlamak ve tüketicilerin finansal piyasalardaki yanlış uygulamalara karşı korunmalarını sağlamak amacıyla 05.06.2014 tarihli 29021 sayılı resmi gazetede “Finansal Erişim, Finansal Eğitim, Finansal Tüketicinin Korunması Strateji ve Eylem Planları” konulu genelge yayınlanmıştır. Yayınlanan genelge ile kurumlar arası işbirliği ve koordinasyonun sağlanması ve alınan kararların uygulanabilmesi için ilgili bakanlık, kamu kurum ve kuruluşlarının her tür desteği vereceği taahhüt edilmiştir (T.C. Resmi Gazete, 5 Haziran 2014, sayı: 29021).

T.C. Merkez Bankası Finansal Erişim, Finansal Eğitim ve Finansal Tüketicinin Korunması Stratejisi ve Eylem Planları kapsamında “Tasarruf Bilincinin Artırılması ve Kuruluş Kullanımının Özendirilmesi” ve “Medya Çalışanlarının İhtiyaç Duyulan Finansal Konularda Bilgilendirilmesi” eylemlerinde Türkiye’de yetkili kuruluş olarak belirlenmiş ve bu amaçla çeşitli çalışmalar ve faaliyetler organize etmiştir (TCMB, 2015: 3). Ülke ekonomisine ve Merkez Bankasına olan ilgiyi canlı tutmak, finansal okuryazarlık seviyesini yükseltmek amacıyla toplumdaki her kesime hitap eden içerikler hazırlayarak, tüm yaş gruplarına yönelik çeşitli çalışmalar ile Merkez Bankası faaliyetleri hakkında bilgi vermek amacı ile “Herkes İçin Ekonomi” adını verdiği bir çalışma başlatmış ve bu konuda çeşitli etkinlikler düzenlemiştir. (www.tcmb.gov.tr, 17.03.2020).

Finansal okuryazarlığı arttırmaya yönelik olarak Borsa İstanbul ile Anadolu Üniversitesi arasında protokol oluşturulmuş bu çerçevede borsa ve sermaye piyasalarının farkındalığına ve finansal okuryazarlığın artırılmasına yönelik programlar, eğitimler, tanıtımlar, faaliyetler ve diğer çalışmaların faaliyete geçirilmesi hedeflenmiştir. 2013 Bahar döneminden itibaren Anadolu Üniversitesi e-sertifika programı aracılığıyla Temel Düzey Finansal Okuryazarlık ve İleri Düzey Finansal Okuryazarlık eğitimleri düzenlenmiştir (Bayram, 2014: 112).

Türkiye’de bireylerin para kullanma ve yönetme konusunda doğru davranışlarda bulunmalarını, etkili karar almalarını sağlamak ve finansal okuryazarlık faaliyetlerinin daha etkin bir şekilde geliştirilmesi ve yönetilmesi amacıyla 2012 yılında FODER kurulmuştur (Baysa ve Karaca, 2016: 111). FODER, devlet, özel sektör ve diğer sivil toplum kuruluşları ile birlikte faaliyetlerini yürüterek ülke genelinde kişilerin finansal okuryazarlık ve finansal erişim konularındaki farkındalıklarını ortaya çıkarmak amacıyla çeşitli bilinçlendirme, eğitim, araştırma, uygulamalara destek ve politikalar üretmek için çalışmalar yürütmektedir. (Biçer ve Altan, 2016: 1506). Bu doğrultuda yapmış olduğu projelerden bazıları; askerlere yönelik yapılan “Bireysel Bütçe Yönetimi Eğitimi”, Sabancı Üniversitesi işbirliği ile yürütülen “Bütçesini Bilen Çocuklar” eğitimi, Gençler için hazırlanan finansal

okuryazarlık eğitimleri, “Evin Hesap Uzmanı Kadın” projesi, “3 Kumbara” projesi, çiftçilere yönelik “1000 ifti 1000 Bereket” projesi gibi çeşitli projeler yer almaktadır (İke, 2017: 133).

Geçmişte finansal okuryazarlığı geliştirici finansal eğitim programlarının örgün eğitime dâhil edilmesi tartışılmış bunun neticesinde Türkiye’de seçmeli finans derslerinin örgün eğitime dâhil edilmesi müfredat yoğunlukları, finansal okuryazarlığa ilişkin materyal ve zaman eksikliği ve bu konudaki uzman ve pedagojik materyal eksikliği gibi sebeplerle askıya alınmış bunun yerine mevcut derslere finansal okuryazarlık konusunun eklenmesine karar verilmiştir (Sönmez, 2019: 4).

Dünya Bankası ile SPK işbirliğiyle “Türkiye Finansal Yeterlilik Araştırması” 2012 yılında Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırmaları kapsamında 12 bölgede, 40 il ve 142 ilçede 3009 kişi tarafından yapılmıştır. Yapılan araştırmanın n sonuçlarına göre gelir düzeyi arttıkça sorulara cevap verme oranında da artış sağlanmış, görüşülen kişilerin büyük bir kısmı basit bölme işlemine doğru cevap verirken, faiz sorularında bu oran düşmüş, birleşik faiz ve enflasyon konusundaki sorularda ise doğru cevap verme oranı daha da azalmıştır (SPK, 2012: 1-2).

TEB ve Boğaziçi Üniversitesi Analitik ve İçgörü Araştırma Merkezi tarafından 2013 yılından bu yana düzenli olarak “Türkiye’de Finansal Okuryazarlık ve Erişim” isimli bir araştırma yürütülmektedir. Araştırma sonuçlarına göre Türkiye’de Finansal Okuryazarlık ve Erişim-2018 araştırması 2017 yılı araştırmasıyla kıyaslanmış ve 2018 yılı verilerine göre tüketicilerin finansal okuryazarlık seviyeleri 61,5 olarak hesaplanmıştı. 2017 yılında bu rakam 60,8 olarak hesaplanmıştı ve finansal okuryazarlık verilerinde çalışmalara başlandığından bu yana gelişme olduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca finansal okuryazarlık düzeyi avantajlı olan grubun erkek, bekar, 25-44 yaş grubu, eğitim seviyesi yüksek, gelir düzeyi yüksek meslekler (avukat, doktor, mimar, mühendis) olduğu tespit edilmiştir. Diğer yandan düşük finansal okuryazarlığa sahip grubun kadın, evli, 45 yaş üstü, eğitim seviyesi düşük ve düşük geliri (işsizler, ev hanımları, düzensiz gelire sahip) kişiler olduğu tespit edilmiştir (Karaca, 2018: 1).

ING Bank tarafından 2019 yılı 2. eyrek için yapılan “Türkiye’nin Tasarruf Eğilimleri Araştırması” kapsamında; son iki dönemdir düşüş eğilimi gösteren tasarruf sahipliği oranı 2019 ikinci çeyreğinde %13,4 olarak tespit edilmiş, yakın gelecekte tasarruf yapmayı planlayanların oranı 2019 ikinci çeyreğinde %30,5’den %26,4’e gerilemiş ve yeterli geliri olmadığı için tasarruf edenlerin oranı bir önceki dönemle aynı olup %80’dir (Ing Bank, 2019: 3-29).

Finansal okuryazarlık konusunda yapılan çalışmalar ele alındığında dünyada ve Türkiye’de çok farklı gruplar kategorize edilerek çalışmalar yapılmış ve o grupların finansal okuryazarlık seviyeleri ölçülmeye çalışılmıştır.

Chen ve Volpe (2002) tarafından niversite öğrencileri arasında cinsiyet farklılıklarına göre finansal okuryazarlık seviyeleri incelenmiştir. Yapılan alışma neticesinde, kadın katılımcıların finansal okuryazarlık seviyelerinin erkek katılımcılara göre az olduğu, kadın katılımcıların finansal tercihler konusunda kendilerine daha az güvendikleri ve finansal konularda erkeklere oranla bilgi edinmek için daha az istekli oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Almenbergh ve Sderbergh’in (2011) İsveç vatandaşi yetişkinler arasında yaptıkları çalışmada, emeklilik planları yapan yetişkinlerle emeklilik planı yapmayan yetişkinler arasında finansal

okuryazarlık anlamında anlamlı farklılıklar olduğu, finansal okuryazar bireylerin emeklilik konusunda çok daha hassas olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca yaşlı bireylerin, kadınların, düşük eğitimlilerin ve düşük geliri bireylerin finansal okuryazarlık düzeylerinin daha düşük olduğu yapılan çalışmada tespit edilmiştir.

Atkinson ve Messy (2012) tarafından 14 ülkede finansal bilgi, finansal davranış ve finansal tutum değişikliklerinin incelenmesi amacıyla yürütülen çalışmanın sonuçları; araştırmanın yürütüldüğü 14 ülkede de nüfusun önemli bir kısmının finansal bilgi düzeyinin düşük olduğu, 14 ülkenin finansal bilgi puan ortalamasının %51,0, finansal davranış puan ortalamasının %50,8, finansal tutum puan ortalamasının %53,0 olduğu görülmüştür. Ayrıca yapılan çalışmada finansal bilgi düzeyi ve finansal davranış arasında, finansal davranış ile de finansal tutum arasında pozitif bir ilişkinin olduğu sonucuna varılmıştır.

Lusardi, Klapper ve Panos (2013) tarafından 2008 Küresel Ekonomik Krizinin Rus vatandaşları üzerindeki etkilerinin incelendiği çalışmada, finansal okuryazarlık ile finansal piyasalara katılma arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu ancak bireylerin biçimsel olmayan borçlanma kaynakları kullanımı ile finansal okuryazarlık arasında negatif bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca kriz döneminde bireylerin gelirlerinden harcamadıkları kısım ile finansal okuryazarlık arasında da güçlü bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır.

Altıntaş (2009) tarafından yapılan çalışma ile katkı esaslı bireysel emeklilik planlamasında finansal okuryazarlığın önemini ve katılımcıların finansal okuryazarlık seviyelerinin ölçülmesi ve temel yatırım eğitimine ilişkin alternatif çözüm yolları bulmayı amaçlamıştır. Ankara'daki vakıf üniversitesi çalışanlarına ve bireysel emeklilik sistemine dahil olmayı planlayan 26 kişiye Türkiye'de uygulanmakta olan Bireysel Emeklilik Sistemi'nin çalışma prensipleri ve finansal yatırım yönetimine ilişkin detaylı konuları kapsayan bir başarı testi uygulanmıştır. Araştırma sonucunda katılımcıların büyük bir çoğunluğunun emeklilik yatırım fonları hakkında çeşit, içerik ve kuruluş amaçlarına ilişkin yeterli bilgilerinin olmadığı ve verilen finansal okuryazarlık eğitimi neticesinde emeklilik planlaması ile ilgili bilgi ve birikimlerinin arttığı tespit edilmiştir.

Mercan vd. (2012) tarafından yapılan çalışma ile kişilerin okuryazarlık ve eğitim seviyeleri artıkça ekonomik rasyonellik ve bilinçteki değişim tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırma Ulaştırma Bakanlığına bağlı bir şubede 93 kişiye anket yapılarak gerçekleştirilmiştir. Yapılan analiz sonucunda ölçeğin ekonomi bilgisi, ekonomik akılcılık, toplumsal ekonomik yansımalar ve bireysel ekonomik planlama olmak üzere dört boyuttan oluştuğu tespit edilmiştir. Araştırma sonucunda katılımcıların bireysel ekonomi boyutunda ileri seviyede ekonomi okuryazarı oldukları ve yüksek lisans mezunlarının lise ve üniversite mezunlarına göre finansal okuryazarlık seviyelerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Barış ve Şahin (2018) tarafından yapılan çalışmada Tokat ilinde bulunan 470 kamu çalışanının finansal okuryazarlık düzeylerini ve anlamlı ilişkiye sahip olan sosyo-demografik özellikleri ölçülmüştür. Yapılan araştırma neticesinde katılımcıların %65,1'inin finansal okuryazar olmadığı, yaklaşık %35'inin temel düzeyde finansal okuryazar olduğu ve ileri düzeyde finansal okuryazar oranının %9,6 olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca katılımcıların meslek, eğitim ve kredi kartı kullanımı gibi değişkenler

ile finansal okuryazarlık dzeyeleri arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki olduğu sonucuna varılmıştır. Bulunan sonuçlar neticesinde bireylerin finansal okuryazarlık seviyelerini geliştirici çalışmaların yapılması ve bu çalışmaların bireylerin sahip olduğu yaş, meslek gibi sosyo – demografik özellikleri göz önünde bulundurularak yapılması gerektiği söylenmiştir.

Tetik (2019) tarafından yapılan çalışma ile Türkiye’de yürütülen finansal okuryazarlık faaliyetlerinin durumu literatürde yer alan çeşitli araştırmalar ile Türkiye’deki bireylerin farklı demografik özelliklerine göre finansal okuryazarlık dzeyeleri araştırılmıştır. Yapılan araştırmalar incelendiğinde düşük gelir ve eğitim seviyesinde olan bireylerin finansal okuryazarlık seviyelerinin de düşük olduğu, erkeklerin kadınlara göre daha yüksek finansal okuryazarlık seviyesine sahip oldukları, yaş ilerledikçe finansal okuryazarlık seviyesinin azaldığı tespit edilmiştir.

3. Kamu alışanlarının Finansal Okuryazarlık Dzeyelerinin llmesi: Isparta İli rneği

Bu bölümde finansal sistemi son derece etkin bir şekilde kullanan kamu çalışanları kendi içerisinde sınıflandırılarak finansal okuryazarlık dzeyeleri belirlenmeye çalışılmış, bu doğrultuda finansal okuryazarlık anketi ve analizi sonuçları üzerinde durulmuştur.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, Isparta ilinde ikamet eden kamu çalışanlarının devlet memurları kanununa göre sınıflandırılarak finansal okuryazarlık dzeyelerini belirlemek ve hangi sınıftaki kamu çalışanlarının daha finansal okuryazar olduklarını tespit etmektir. Ayrıca katılımcıların yatırım aralarındaki kararları, finansal ürünler hakkında bilgi sahibi olma ve kullanma sıklıkları gibi finansal profil değişkenlerinin belirlenmesi de amaçlanmıştır.

Araştırmanın Evren ve örnekleme

657 sayılı Devlet Memurları Kanununa tabi olarak çalışan kamu personellerinin sınıfları; Genel İdare Hizmetleri Sınıfı, Teknik Hizmetler Sınıfı, Sağlık Hizmetleri ve Yardımcı Sağlık Hizmetleri Sınıfı, Eğitim ve ğretim Hizmetleri Sınıfı, Avukatlık Hizmetleri Sınıfı, Din Hizmetleri Sınıfı, Emniyet Hizmetleri Sınıfı, Jandarma Hizmetleri Sınıfı, Sahil Güvenlik Hizmetleri Sınıfı, Yardımcı Hizmetler Sınıfı, Mülki İdare Amirliği Hizmetleri Sınıfı, Milli İstihbarat Hizmetleri Sınıfı olarak belirlenmiştir (Devlet Memurlar Kanunu, 1965: 4186-4187):

Araştırmanın evrenini Isparta ilinde görev yapan kamu çalışanları oluşturmaktadır. Evreni temsil eden, kabul edilebilir dzeyedeki örnekleme büyüklüklerinin belirlendiği tablo incelenmiş bu kapsamda 25000 evren byklği için 378 örnekleme byklği gerektiği belirlenmiştir (Yazıcıoğlu ve Erdoğan, 2004: 50). Isparta il merkezinde alınacak örnek hacmin %95 güven aralığı ve 0,05 anlamlılık düzeyi baz alındığında 378 örnekleme byklğine ihtiyaç duyulduğu görülmüştür. Dağıtılan 490 adet anketin 450 adeti yüz yüze ve elektronik posta yoluyla Temmuz ve Ağustos 2019’da tamamlanarak geri dönüş sağlanmıştır.

Araştırmanın Yöntemi ve Kapsamı

Araştırmanın amacına uygun olarak toplanan veriler, literatür taramasına, dokümanlar ile anket formlarına dayanmaktadır.

Araştırmanın teorik bölümünü oluşturmak için konu ile ilgili yerli ve yabancı birçok kaynak taranmış, çeşitli kitap, araştırma raporu, süreli yayınlar incelenmiştir.

Araştırmanın uygulama kısmına ait verilerin toplanmasında kolayda örnekleme yöntemi ile anket kullanılmıştır. Kamu çalışanlarının finansal okuryazarlık düzeylerinin ölçülmesi amacıyla oluşturulan ankette iki farklı yüksek lisans tezinden ölçekler kullanılmış ve araştırmacılardan ilgili ölçekler için izin alınmıştır. Alınan finansal okuryazarlık anketlerinden ilki Baysa'nın 2015 yılında yapmış olduğu "Finansal Okuryazarlık ve Banka Müşteri Segmentasyonları Üzerine Bir Uygulama" isimli yüksek lisans tezinden elde edilmiş ve katılımcıların finansal ürünleri kullanım düzeyini ölçmeye yönelik sorulardan oluşmuştur. Bir diğer finansal okuryazarlık ölçeği de Karağaçağın 2015 yılında yapmış olduğu "Finansallaşma Sürecinde Finansal Okuryazarlık" yüksek lisans tezinden elde edilmiş ve katılımcıların finansal okuryazarlık düzeyleri belirlenmeye çalışılmıştır.

Araştırmanın anket kısmı üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde katılımcıların finansal okuryazarlık seviyelerini ölçmeye yönelik sorular bulunmaktadır. Sorular katılımcıların finansal okuryazarlık düzeylerini öğrenmek, tasarruf eğilimlerini belirlemek, finansal ürünlerin kullanım düzeylerini ve finansal ürünler hakkında bilgi sahiplik durumlarını tespit etmek amacıyla hazırlanmıştır.

Anketin ikinci bölümünde toplam 25 sorudan oluşan bir anket formu kullanılmıştır. Kullanılan ankette 5'li Likert tipi ölçek tercih edilmiştir. Buna göre, cevaplayıcıların ankette yer alan ifadelere katılma düzeyleri aşağıdaki gibi ölçeklendirilmiştir.

1=Kesinlikle Katılmıyorum

2=Katılmıyorum

3=Kararsızım

4=Katılıyorum

5=Kesinlikle Katılıyorum

Anketin üçüncü bölümünde demografik özelliklere yönelik sorular sorularak katılımcıların kişisel bilgilerine ulaşılmak istenmiştir. Katılımcıların kişisel bilgilerine yönelik yedi soru bulunmaktadır. Cinsiyet, yaş, medeni durum, çocuk sayısı, aylık gelir, öğrenim düzeyi ve çalıştıkları kamu personel sınıfı hakkında bilgi sahibi olunmaya çalışılmıştır.

Katılımcıların finansal okuryazarlık düzeyleri ve finansal ürün kullanımları hakkında bilgi sahibi olabilmek için ki-kare testi yapılmıştır. İkinci bölümde bulunan finansal okuryazarlık için sorulan 5'li Likert tip sorularda öncelikle faktör analizi yapılmıştır. Faktör analizden sonra belirlenen faktörlerin

hizmet sınıfları ile ilişkisini belirleyebilmek için t testi ve tek yönlü varyans analizi (Anova) uygulanmıştır.

- Bu araştırma aşağıda verilen kısıtlar çerçevesinde gerçekleştirilmiştir.
- Araştırmanın örneklemini oluşturan Isparta ili birinci kısıt alanıdır.
- Elde edilen veriler anket formundaki sorular ile sınırlıdır.

Araştırmanın örneklemini oluşturan jandarma hizmetleri sınıfı, mülki idare amirliği hizmetleri sınıfı ve milli istihbarat hizmetleri sınıfına anketler dağıtılmış ancak geri dönüş sağlanamamıştır. Ayrıca Isparta ilinde sahil güvenlik hizmetleri sınıfında çalışan kamu personeli bulunmaması sebebiyle bu sınıfa anket yapılamamıştır. Bu durumlar çalışma için birer kısıt oluşturmuştur.

Bulgular

Tablo 1’de katılımcıların demografik detaylarına ilişkin temel bulgular yer almaktadır. Katılımcıların cinsiyet grubu ele alındığında erkek katılımcılar, yaş grubu ele alındığında 31-37 yaş aralığındaki katılımcılar, eğitim durumu ele alındığında lisans mezunu katılımcılar, medeni durumları ele alındığında evli katılımcılar, ocuk sayısı grubu ele alındığında ocuk sayısı 2 olan katılımcılar, kamu personel sınıfı ele alındığında genel idare hizmetleri sınıfı katılımcılar, gelir grubu ele alındığında aylık gelir düzeyi 4.001 – 6.000 TL arasında olan katılımcılar ağırlıkta olduğu gözlemlenmiştir.

Tablo 1: Katılımcıların Demografik Bilgileri

CİNSİYET	N	%	ÇOCUK SAYISI	N	%
Erkek	318	70,7%	0	83	18,4%
Kadın	132	29,3%	1	99	22,0%
YAŞ	N	%	2	187	41,6%
24-30 Yaş	68	15,1%	3	69	15,3%
31-37 Yaş	139	30,9%	4	12	2,7%
38-44 Yaş	125	27,8%	KAMU P. SINIFI	N	%
45-51 Yaş	70	15,6%	Genel İdare Hizmetleri	90	20,0%
52 Yaş ve Üstü	48	10,7%	Teknik Hizmetler	72	16,0%
EĞİTİM	N	%	Sağlık Hizmetleri	58	12,9%
İlköğretim	8	1,8%	Eğitim Öğretim Hizmetleri	77	17,1%
Lise	61	13,6%	Avukatlık Hizmetleri	28	6,2%
Ön Lisans	77	17,1%	Emniyet Hizmetleri	61	13,6%
Lisans	203	45,1%	Din Hizmetleri	30	6,7%
Lisans Üstü	101	22,4%	Yardımcı Hizmetler	34	7,6%
MEDENİ DURUM	N	%	GELİR	N	%
Evli	370	82,2%	2020-4000 TL	143	31,8
Bekar	80	17,8%	4001-6000 TL	211	46,9%
			6001-8000 TL	54	12,0%
			8001 TL ve Üstü	42	9,3%

Katılımcıların kamu personel sınıfı ve finansal okuryazarlık algısı ilişkisine bakıldığında (Tablo 2); genel olarak kişiler kararsız ve kendilerini finansal okuryazar olarak nitelendirmektedir. Kamu personel sınıfı incelendiğinde; avukatlık hizmetleri sınıfının %53,6'sı ve sağlık hizmetleri ve yardımcı sağlık hizmetleri sınıfının %41,4'ü kendilerini finansal okuryazar olarak nitelendirmektedir. Bunun yanında din hizmetleri sınıfının %40'ı ve teknik hizmetler sınıfının %38,9'u kendilerinin finansal okuryazar olmadıklarını belirtmişlerdir. Bu iki değişken arasındaki p değeri 0,022 ($p < 0,05$) olarak bulunduğu için kamu personel sınıfı ile finansal okuryazarlık algısı ilişkisi arasında anlamlı bir farklılık olduğu sonucuna varılmıştır.

Tablo 2: Kamu Personel Sınıfı Finansal Okuryazarlık Algısı İlişkisi

			Kendinizi finansal okuryazar biri olarak değerlendirir misiniz?			Toplam	χ^2	p	
			Finansal Okur Yazar Değişim	Kararsızım	Finansal Okuryazarım				
Kamu Personel Sınıfı	Genel İdare Hizmetleri	n	28	26	36	90	26,492	0,022*	
		%	31,1%	28,9%	40,0%	100,0%			
	Teknik Hizmetler	n	28	21	23	72			
		%	38,9%	29,2%	31,9%	100,0%			
	Sağlık Hizmetleri ve Yardımcı Sağlık Hizmetleri	n	11	23	24	58			
		%	19,0%	39,7%	41,4%	100,0%			
	Eğitim Öğretim Hizmetleri	n	25	24	28	77			
		%	32,5%	31,2%	36,4%	100,0%			
	Avukatlık Hizmetleri	n	3	10	15	28			
		%	10,7%	35,7%	53,6%	100,0%			
	Emniyet Hizmetleri	n	17	25	19	61			
		%	27,9%	41,0%	31,1%	100,0%			
	Din Hizmetleri	n	12	14	4	30			
		%	40,0%	46,7%	13,3%	100,0%			
	Yardımcı Hizmetler	n	7	18	9	34			
		%	20,6%	52,9%	26,5%	100,0%			
	Toplam		n	131	161	158			450
			%	29,1%	35,8%	35,1%			100,0%

Katılımcıların kamu personel sınıfı ve bireysel emeklilik ürünü sahipliği ilişkisine bakıldığında (Tablo 3); genel olarak katılımcılar bireysel emeklilik sahibi olan kişilerden oluşmaktadır. Kamu personel sınıfı incelendiğinde; avukatlık hizmetleri sınıfının %71,4'ü ve eğitim öğretim hizmetleri sınıfının %70,1'i bireysel emeklilik ürününe sahip oldukları görülmektedir. Bunun yanında din hizmetleri sınıfının %60'ı ve teknik hizmetler sınıfının %52,8'i bireysel emeklilik ürününe sahip olmadıkları görülmüştür. Bu iki değişken arasındaki p değeri 0,028 ($p < 0,05$) olarak bulunduğu için kamu personel sınıfı ile bireysel emeklilik ürünü sahipliği arasında anlamlı bir farklılık olduğu sonucuna varılmıştır.

Tablo 3. Kamu Personel Sınıfı Bireysel Emeklilik Kullanımı İlişkisi

Kamu Personel Sınıfı		Bireysel Emeklilik (BES)			χ^2	P
		Sahibim	Sahip Değilim	Toplam		
Genel İdare Hizmetleri	n	48	42	90	15,742	0,028*
	%	53,3%	46,7%	100,0%		
Teknik Hizmetler	n	34	38	72		
	%	47,2%	52,8%	100,0%		
Sağlık Hizmetleri ve Yardımcı Sağlık Hizmetleri	n	33	25	58		
	%	56,9%	43,1%	100,0%		
Eğitim Öğretim Hizmetleri	n	54	23	77		
	%	70,1%	29,9%	100,0%		
Avukatlık Hizmetleri	n	20	8	28		
	%	71,4%	28,6%	100,0%		
Emniyet Hizmetleri	n	30	31	61		
	%	49,2%	50,8%	100,0%		
Din Hizmetleri	n	12	18	30		
	%	40,0%	60,0%	100,0%		
Yardımcı Hizmetler	n	18	16	34		
	%	52,9%	47,1%	100,0%		
Toplam	n	249	201	450		
	%	55,3%	44,7%	100,0%		

Katılımcıların kamu personel sınıfı ve altın hesabı ürünü sahipliği ilişkisine bakıldığında (Tablo 4); genel olarak katılımcılar altın ürünü sahibi olan kişilerden oluşmaktadır. Katılımcıların kamu personel sınıfı incelendiğinde; Avukatlık hizmetleri sınıfının %92,9'u ve din hizmetleri sınıfının %76,7'si altın hesabı sahibi oldukları görülmektedir. Bunun yanında eğitim öğretim hizmetleri sınıfının %62,3'ü ve teknik hizmetler sınıfının %61,1'i altın hesabı ürününe sahip olmadıkları görülmüştür. Bu iki değişken arasındaki p değeri 0,000 ($p < 0,05$) olarak bulunduğu için kamu personel sınıfı ile altın hesabı ürünü sahipliği arasında anlamlı bir farklılık olduğu sonucuna varılmıştır.

Tablo 4. Kamu Personel Sınıfı Altın Hesabı Kullanımı İlişkisi

Kamu Personel Sınıfı	Altın Hesabı			χ^2	p	
		Sahibim	Sahip Değilim			Toplam
Genel İdare Hizmetleri	n	52	38	90	46,753	0,000*
	%	57,8%	42,2%	100,0%		
Teknik Hizmetler	n	28	44	72		
	%	38,9%	61,1%	100,0%		
Sağlık Hizmetleri ve Yardımcı Sağlık Hizmetleri	n	40	18	58		
	%	69,0%	31,0%	100,0%		
Eğitim Öğretim Hizmetleri	n	29	48	77		
	%	37,7%	62,3%	100,0%		
Avukatlık Hizmetleri	n	26	2	28		
	%	92,9%	7,1%	100,0%		
Emniyet Hizmetleri	n	27	34	61		
	%	44,3%	55,7%	100,0%		
Din Hizmetleri	n	23	7	30		
	%	76,7%	23,3%	100,0%		
Yardımcı Hizmetler	n	16	18	34		
	%	47,1%	52,9%	100,0%		
Toplam	n	241	209	450		
	%	53,6%	46,4%	100,0%		

Katılımcıların kamu personel sınıfı ve sigorta poliçesi sahipliği ilişkisine bakıldığında (Tablo 5); %52,4'ünün herhangi bir sigorta poliçesine sahip olduğu görülmektedir. Kamu personel sınıfı incelendiğinde; avukatlık hizmetleri sınıfının %92,9'u ve teknik hizmetler sınıfının %58,3'ü herhangi bir sigorta poliçesine sahip olduğunu belirtmiştir. Genel idare hizmetleri sınıfının %63,3'ü ve emniyet hizmetleri sınıfının %57,4'ü herhangi bir sigorta poliçesine sahip olmadığını belirtmiştir. Bu iki değişken arasındaki p değeri 0,000 ($p < 0,05$) olarak bulunduğu için kamu personel sınıfı ile sigorta poliçesi sahipliği arasında anlamlı bir farklılık olduğu sonucuna varılmıştır.

Tablo 5. Kamu Personel Sınıfı Sigorta Poliçesi Sahipliği İlişkisi

Kamu Personel Sınıfı		Herhangi bir sigorta poliçesine sahip misiniz?			χ^2	p
		Evete	Hayır	Toplam		
Genel İdare Hizmetleri	n	33	57	90	32,227	0,000*
	%	36,7%	63,3%	100,0%		
Teknik Hizmetler	n	42	30	72		
	%	58,3%	41,7%	100,0%		
Sağlık Hizmetleri ve Yardımcıları	n	33	25	58		
	%	56,9%	43,1%	100,0%		
Eğitim Öğretim Hizmetleri	n	44	33	77		
	%	57,1%	42,9%	100,0%		
Avukatlık Hizmetleri	n	26	2	28		
	%	92,9%	7,1%	100,0%		
Emniyet Hizmetleri	n	26	35	61		
	%	42,6%	57,4%	100,0%		
Din Hizmetleri	n	14	16	30		
	%	46,7%	53,3%	100,0%		
Yardımcı Hizmetler	n	18	16	34		
	%	52,9%	47,1%	100,0%		
Toplam	n	236	214	450		
	%	52,4%	47,6%	100,0%		

Katılımcıların kamu personel sınıfı ve tüketici kredisi kullanımını ilişkilisine bakıldığında (Tablo 6); sağlık hizmetleri ve yardımcı sağlık hizmetleri sınıfının %93,1'i ve teknik hizmetler sınıfının %80,6'sı tüketici kredisi kullandıklarını belirtmişlerdir. Din hizmetleri sınıfının %83,3'ü ve yardımcı hizmetler sınıfının %52,9'u bugüne kadar tüketici kredisi kullanmadıklarını belirtmişlerdir. Bu iki değişken arasındaki p değeri 0,000 ($p < 0,05$) olarak bulunduğu için kamu personel sınıfı ile tüketici kredisi kullanımı arasında anlamlı bir farklılık olduğu sonucuna varılmıştır

Tablo 6. Kamu Personel Sınıfı Tüketici Kredisi Kullanımı İlişkisi

Kamu Personel Sınıfı		Bugüne kadar tüketici kredisi kullandınız mı?			χ^2	P
		Evet	Hayır	Toplam		
Genel İdare Hizmetleri	n	71	19	90	78,759	0,000*
	%	78,9%	21,1%	100,0%		
Teknik Hizmetler	n	58	14	72		
	%	80,6%	19,4%	100,0%		
Sağlık Hizmetleri ve Yardımcıları	n	54	4	58		
	%	93,1%	6,9%	100,0%		
Eğitim Öğretim Hizmetleri	n	61	16	77		
	%	79,2%	20,8%	100,0%		
Avukatlık Hizmetleri	n	22	6	28		
	%	78,6%	21,4%	100,0%		
Emniyet Hizmetleri	n	45	16	61		
	%	73,8%	26,2%	100,0%		
Din Hizmetleri	n	5	25	30		
	%	16,7%	83,3%	100,0%		
Yardımcı Hizmetler	n	16	18	34		
	%	47,1%	52,9%	100,0%		
Toplam	n	332	118	450		
	%	73,8%	26,2%	100,0%		

Faktör analizine geçmeden önce güvenilirliğin test edilmesi amacıyla Cronbach's Alpha değeri hesaplanmış olup " α " katsayısı 0.933 olarak hesaplanmıştır. Tablo7'ye göre ölçek 0,80 den büyük (0,933) olup $0,80 < \alpha < 1$ sağladığı görülmüştür. Bu değer ölçek güvenilirlik düzeyinin yüksek derecede güvenilir olduğunu göstermektedir (Özdamar, 1999: 522).

Tablo 7. Ölçeğin Güvenilirliği

Reliability Statistics		
Ölçeğin Geneli	Cronbach's Alpha	Madde Sayısı
	0,933	25

Tablo 8'de ölçeğe ilişkin KMO değerinin 0.929 olduğu görülmektedir. Bu durum gerekli verilerin faktör analizine uygun olduğu anlamına gelmektedir. Faktör sayısı belirlemek için öz değer 1 olarak belirlenmiştir. Öz değer her bir faktör tarafından açıklanan varyans değerini, yani faktörle ilişki içinde bulunan varyans miktarını göstermektedir ve sağlıklı bir sonuç elde etmek için bu değer 1 olması gerekmektedir (Nakip, 2003: 411).

Tablo 8. KMO ve Bartlett's Testi

Kaiser-Meyer-Olkin Örneklem Yeterlilik Ölçümü		0,929
Bartlett'in Küresellik Testi	Yaklaşık Ki-Kare	6815,210
	Sd	300
	Anlamlılık sig. (p)	0,000

Tablo 9'da toplam varyansın yzde kaçının belirlenen faktörler tarafından veri setine yansıtıldığını göstermektedir. Özdeğeri 1'den büyük olan 5 faktör yapılan analiz sonucunda belirlenmiştir. Beş faktörün toplam varyansın %65,805'ini açıkladığı görölmektedir.

Tablo 9. Toplam Açıklanan Varyans

Bileşenler	Başlangıç Özdeğerleri			Yük Karelerinin ıkarma Toplamları		
	Toplam	Varyans %	Kümülatif %	Toplam	Varyans %	Kümülatif %
1	10,616	42,463	42,463	10,616	42,463	42,463
2	2,273	9,092	51,555	2,273	9,092	51,555
3	1,280	5,121	56,676	1,280	5,121	56,676
4	1,159	4,635	61,311	1,159	4,635	61,311
5	1,123	4,494	65,805	1,123	4,494	65,805
6	,936	3,743	69,548			
7	,773	3,093	72,641			
8	,733	2,932	75,573			
9	,654	2,615	78,188			
10	,577	2,309	80,497			
11	,500	2,002	82,499			
12	,488	1,950	84,449			

Sağlıklı sonuç alabilmek adına faktör yükleri 0,30'dan düşük değerler ve çok sayıda birleşim gösteren sorular faktör analizden çıkartılarak değerlendirmeye alınmamıştır. ıkan sonuçlara göre faktör yükleri 0,500 ile 0,827 arasındaki değerler Tablo 10'da göröldüğü gibidir.

Faktörleri oluşturan değişkenlere bakıldığında: Faktör 1; operasyonel işlem ile ilgili sorulardan, faktör 2; kredibilite ve güvenilirlik ile ilgili sorulardan, faktör 3; ekonomi yorum kabiliyeti ile ilgili sorulardan, faktör 4; riskten korunma ve faktör 5 ise sözleşme metni bilirligi ile ilgili sorulardan oluşmaktadır.

Tablo 10. Döndürölmüş Bileşenler Matrisi

Soru No	Bileşenler					Cronbach Alfa Katsayısı
	Operasyonel İşlem	Kredibilite ve Güvenilirlik	Ekonomi Yorumu Kabiliyeti	Riskten Korunma	Sözleşme Metni Bilirligi	
7	0,500					0,798
10	0,709					
11	0,766					
12	0,601					
13	0,685					
14	0,580					

1		0,635				0,822
2		0,704				
3		0,799				
4		0,827				
5		0,527				
6		0,627				
15			0,798			0,827
16			0,834			
17			0,776			
20				0,535		0,841
21				0,553		
22				0,586		
23				0,593		
8					0,803	0,866
9					0,807	

Kamu çalışanlarına yönelik finansal okuryazarlık durumlarını saptamak amacıyla 25 ifadeden oluşan ölçek kullanılmıştır. Ölçeğimizde birden fazla faktöre yükleme yaptığı için sigorta yaptıracağım zaman ne tür sorular sormam gerektiğini bilirim(18), yaptırdığım sigorta poliçemin hangi teminatları kapsadığını bilirim(19), ekonomi ve finans haberlerini takip ederim(24), finans konularında eğitim almayı isterim(25) ifadeleri anketimizden çıkartılmıştır.

Katılımcıların kamu personel sınıfı değişkeni açısından operasyonel işlem faktörüne ilişkin finansal okuryazarlık düzeylerini belirlemek için yapılan tek yönlü varyans analizi (One Way Anova) testi sonuçları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 11. Operasyonel İşlem Faktörüne İlişkin Finansal Okuryazarlık Düzeylerinin Kamu Personel Sınıfına Göre Değişimi

Faktör 1	Kamu Personel Sınıfı	N	Ortalama	Standart sapma
Operasyonel İşlem	Genel İdare Hizmetleri Sınıfı(1)	90	1,8981	0,77157
	Teknik Hizmetler Sınıfı(2)	72	1,7940	0,64670
	Sağlık Hizmetleri ve Yardımcıları Sınıfı(3)	58	1,5316	0,92741
	Eğitim Öğretim Hizmetleri Sınıfı(4)	77	1,4048	0,83705
	Avukatlık Hizmetleri Sınıfı(5)	28	1,9978	0,94546
	Emniyet Hizmetleri Sınıfı(6)	61	1,6967	0,76346
	Din hizmetleri Sınıfı(7)	30	1,6222	0,55525
	Yardımcı Hizmetler Sınıfı(8)	34	1,7892	0,79699

Tablo 12. Operasyonel İşlem Faktörüne İlişkin Finansal Okuryazarlık Düzeylerinin Kamu Personel Sınıfına Göre Değişimi Tukey Testi Sonuçları

Faktör 1		Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	Farklar
Operasyonel İşlem	Gruplar Arası	13,538	7	1,934	3,120	0,003*	3-4 4-5
	Gruplar İçi	273,962	442	0,620			
	Toplam	287,500	449				

Tablo 11 ve Tablo 12 incelendiğinde katılımcıların finansal okuryazarlık düzeyine ait operasyonel işlem faktörüne ilişkin kamu personel sınıfı değişkenine göre istatistik olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır ($p:0,003>0,05$). Ortaya çıkan bu farklılıkların hangi grup ortalamalarından kaynaklandığını belirlememiz için Tukey çoklu karşılaştırma testi kullanılarak farklılıklar ortaya konmuştur. Uygulanan çoklu karşılaştırma testinin sonucuna göre sağlık hizmetleri ve yardımcı sağlık hizmetleri ve avukatlık hizmetleri sınıfı katılımcıların (Ort:1,53-1,99) eğitim öğretim hizmetleri sınıfı katılımcılara(Ort:1,40) göre operasyonel işlem faktörüne ilişkin daha fazla finansal okuryazar oldukları belirlenmiştir.

Katılımcıların kamu personel sınıfı değişkeni açısından kredibilite ve güvenilirlik faktörüne ilişkin finansal okuryazarlık düzeylerini belirlemek için yapılan tek yönlü varyans analizi (One Way Anova) testi sonuçları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 13. Kredibilite ve Güvenilirlik Faktörüne İlişkin Finansal Okuryazarlık Düzeylerinin Kamu Personel Sınıfına Göre Değişimi

Faktör 2	Kamu Personel Sınıfı	N	Ortalama	Standart sapma
Kredibilite ve Güvenilirlik	Genel İdare Hizmetleri Sınıfı(1)	90	1,7397	0,64266
	Teknik Hizmetler Sınıfı(2)	72	1,5694	0,63865
	Sağlık Hizmetleri ve Yardımcıları Sınıfı(3)	58	1,6084	0,92216
	Eğitim Öğretim Hizmetleri Sınıfı(4)	77	1,7458	0,71226
	Avukatlık Hizmetleri Sınıfı(5)	28	1,4337	0,75541
	Emniyet Hizmetleri Sınıfı(6)	61	1,6019	0,62820
	Din hizmetleri Sınıfı(7)	30	1,6476	0,38394
	Yardımcı Hizmetler Sınıfı(8)	34	1,5798	0,77686

Tablo 14. Kredibilite ve Güvenilirlik Faktörüne İlişkin Finansal Okuryazarlık Düzeylerinin Kamu Personel Sınıfına Göre Değişimi Tukey Testi Sonuçları

Faktör 2		Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	Farklar
Kredibilite ve Güvenilirlik	Gruplar Arası	3,578	7	0,511	1,046	0,398	-
	Gruplar İçi	216,021	442	0,489			
	Toplam	219,600	449				

Tablo 14 incelendiğinde katılımcıların, kamu personel sınıfı değişkeni açısından kredibilite ve güvenilirlik faktörüne ilişkin finansal okuryazarlık düzeylerinde istatistik olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır ($p=0,398>0,05$).

Katılımcıların kamu personel sınıfı değişkeni açısından ekonomi yorum kabiliyeti faktörüne ilişkin finansal okuryazarlık düzeylerini belirlemek için yapılan tek yönlü varyans analizi (One Way Anova) testi sonuçları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 15. Ekonomi Yorum Kabiliyeti Faktörüne İlişkin Finansal Okuryazarlık Düzeylerinin Kamu Personel Sınıfına Göre Değişimi

Faktör 3	Kamu Personel Sınıfı	N	Ortalama	Standart sapma
Ekonomi Yorum Kabiliyeti	Genel İdare Hizmetleri Sınıfı(1)	90	2,4333	0,70483
	Teknik Hizmetler Sınıfı(2)	72	2,3222	0,85155
	Sağlık Hizmetleri ve Yardımcıları Sınıfı(3)	58	1,9724	0,95840
	Eğitim Öğretim Hizmetleri Sınıfı(4)	77	1,8500	0,91815
	Avukatlık Hizmetleri Sınıfı(5)	28	2,2571	0,98225
	Emniyet Hizmetleri Sınıfı(6)	61	1,9738	0,71131
	Din hizmetleri Sınıfı(7)	30	1,8176	0,96424
	Yardımcı Hizmetler Sınıfı(8)	34	2,4111	0,84762

Tablo 16. Ekonomi Yorum Kabiliyeti Faktörüne İlişkin Finansal Okuryazarlık Düzeylerinin Kamu Personel Sınıfına Göre Değişimi Tukey Testi Sonuçları

Faktör 3		Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	Farklar
Ekonomi Yorum Kabiliyeti	Gruplar Arası	21,248	7	3,035	3,887	0,000*	1-7
	Gruplar İçi	345,182	442	0,781			5-7
	Toplam	366,430	449				7-8

Tablo 15 ve Tablo 16 incelendiğinde katılımcıların, finansal okuryazarlık düzeyine ait ekonomi yorum kabiliyeti faktörüne ilişkin kamu personel sınıfı değişkenine göre istatistik olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır ($p=0,000>0,05$). Ortaya çıkan bu farklılıkların hangi grup ortalamalarından kaynaklandığını belirlememiz için Tukey çoklu karşılaştırma testi kullanılarak farklılıklar ortaya konmuştur. Uygulanan çoklu karşılaştırma testinin sonucuna göre genel idare hizmetleri, avukatlık hizmetleri, yardımcı hizmetler sınıfı katılımcıların(Ort:2,43-2,25-2,41) din hizmetleri sınıfı katılımcılara(Ort:1,81) göre ekonomi yorum kabiliyeti faktörüne ilişkin daha fazla finansal okuryazar oldukları belirlenmiştir.

Katılımcıların kamu personel sınıfı değişkeni açısından riskten korunma faktörüne ilişkin finansal okuryazarlık düzeylerini belirlemek için yapılan tek yönlü varyans analizi (One Way Anova) testi sonuçları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 17. Riskten Korunma Faktörüne İlişkin Finansal Okuryazarlık Düzeylerinin Kamu Personel Sınıfına Göre Değişimi

Faktör 4	Kamu Personel Sınıfı	N	Ortalama	Standart sapma
Riskten Korunma	Genel İdare Hizmetleri Sınıfı(1)	90	2,2267	0,77210
	Teknik Hizmetler Sınıfı(2)	72	2,1722	0,86906
	Sağlık Hizmetleri ve Yardımcıları Sınıfı(3)	58	2,4545	0,99436
	Eğitim Öğretim Hizmetleri Sınıfı(4)	77	1,8034	0,88712
	Avukatlık Hizmetleri Sınıfı(5)	28	2,1643	0,90276
	Emniyet Hizmetleri Sınıfı(6)	61	2,0295	0,81391
	Din hizmetleri Sınıfı(7)	30	1,9734	0,56161
	Yardımcı Hizmetler Sınıfı(8)	34	2,1176	0,79257

Tablo 18. Riskten Korunma Faktörüne İlişkin Finansal Okuryazarlık Düzeylerinin Kamu Personel Sınıfına Göre Değişimi Tukey Testi Sonuçları

Faktör 4		Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	Farklar
Riskten Korunma	Gruplar Arası	16,415	7	2,345	3,296	0,002*	3-4 3-7
	Gruplar İçi	314,478	442	,711			
	Toplam	330,893	449				

Tablo 17 ve Tablo 18 incelendiğinde katılımcıların, finansal okuryazarlık düzeyine ait riskten korunma faktörüne ilişkin kamu personel sınıfı değişkenine göre istatistik olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır ($p=0,002<0,05$). Ortaya çıkan bu farklılıkların hangi grup ortalamalarından kaynaklandığını belirlememiz için Tukey oklu karşılaştırma testi kullanılarak farklılıklar ortaya konmuştur. Uygulanan oklu karşılaştırma testi sonucuna göre sağlık hizmetleri ve yardımcı sağlık hizmetleri sınıfı katılımcıların(Ort:2,45) eğitim öğretim hizmetleri ve din hizmetleri sınıfı katılımcılara(Ort:1,80-1,97)) göre riskten korunma faktörüne ilişkin daha fazla finansal okuryazar oldukları belirlenmiştir.

Katılımcıların kamu personel sınıfı değişkeni açısından sözleşme metni bilinirliği faktörüne ilişkin finansal okuryazarlık düzeylerini belirlemek için yapılan tek yönlü varyans analizi (One Way Anova) testi sonuçları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 19. Sözleşme Metni Bilinirliği Faktörüne İlişkin Finansal Okuryazarlık Düzeylerinin Kamu Personel Sınıfına Göre Değişimi

Faktör 5	Kamu Personel Sınıfı	N	Ortalama	Standart sapma
Sözleşme Metni Bilinirliği	Genel İdare Hizmetleri Sınıfı(1)	90	2,5444	0,79438
	Teknik Hizmetler Sınıfı(2)	72	2,3333	1,10377
	Sağlık Hizmetleri ve Yardımcıları Sınıfı(3)	58	2,1121	0,95533
	Eğitim Öğretim Hizmetleri Sınıfı(4)	77	2,4286	1,14913
	Avukatlık Hizmetleri Sınıfı(5)	28	2,2679	1,09276
	Emniyet Hizmetleri Sınıfı(6)	61	2,0574	0,84705
	Din hizmetleri Sınıfı(7)	30	1,8529	1,15546
	Yardımcı Hizmetler Sınıfı(8)	34	2,5529	0,81212

Tablo 20. Sözleşme Metni Bilinirliği Faktörüne İlişkin Finansal Okuryazarlık Düzeylerinin Kamu Personel Sınıfına Göre Değişimi Tukey Testi Sonuçları

Faktör 5		Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	Farklar
Sözleşme Metni Bilinirliği	Gruplar Arası	25,569	7	3,653	3,413	0,001*	1-7 7-8
	Gruplar İçi	473,056	442	1,070			
	Toplam	498,625	449				

Tablo 19 ve Tablo 20 incelendiğinde katılımcıların, finansal okuryazarlık düzeyine ait sözleşme metni bilinirliği faktörüne ilişkin kamu personel sınıfı değişkenine göre istatistik olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır ($p=0,001<0,05$). Ortaya çıkan bu farklılıkların hangi grup ortalamalarından kaynaklandığını belirlememiz için Tukey oklu karşılaştırma testi kullanılarak farklılıklar ortaya

konmuştur. Uygulanan çoklu karşılaştırma testi sonucuna göre genel idare hizmetleri ve yardımcı hizmetler sınıfları katılımcıların(Ort:2,54-2,55) din hizmetleri sınıfı katılımcılara(Ort:1,85) göre sözleşme metni bilinirliği faktörüne ilişkin daha fazla finansal okuryazar oldukları belirlenmiştir.

Sonuç

Günümüzde finansal piyasaları kullanan birey sayısı hızla artmaktadır. Finansal piyasalar, oluşan bu talebin yanında her geçen gün daha karmaşık bir hal almakta ve bu durum önemli riskler getirmektedir. Bireylerin bu riskleri en aza indirebilmeleri için iyi derecede finansal okuryazar olmaları gerekmektedir. Bir ülke ekonomisinin en önemli unsuru olan bireylerin finansal okuryazar olmaları sayesinde ekonomik sistem güvenli bir hale gelmektedir. Bu sebeple bu çalışmada Türkiye’de işgücü sayısı olarak önemli bir sayıda olan kamu çalışanlarının devlet memurları kanununa göre sınıflandırılarak finansal okuryazarlık düzeylerini belirlemek ve hangi sınıftaki kamu çalışanlarının daha finansal okuryazar olduklarını tespit etmek amaçlanmıştır. Ayrıca katılımcıların yatırım araçlarındaki kararları, finansal ürünler hakkında bilgi sahibi olma ve kullanma sıklıkları gibi finansal profil değişkenlerinin belirlenmesi de çalışmanın amaçları arasındadır. Bu sebeple çalışma kapsamında Isparta ilinde ikamet eden 450 kişi üzerinde anket uygulaması yapılmıştır.

Katılımcıların bağımsız olarak kendilerini finansal okuryazar olarak değerlendirmeleri istenmiş çıkan sonuçlara göre kamu personel sınıfı ele alındığında avukatlık hizmetleri sınıfı katılımcıların önemli bir kısmı kendilerini finansal okuryazar olarak nitelendirdiklerini belirtmişlerdir. Bunun yanında din hizmetleri ve teknik hizmetler sınıfı katılımcıların önemli bir kısmı kendilerini finansal okuryazar olarak nitelendirmediklerini belirtmişlerdir.

Katılımcıların %55,3’lük kısmı bireysel emeklilik ürününe sahip olduklarını belirtmişlerdir. Bu oran %71,4 ile avukatlık hizmetleri sınıfında en yüksek seviyede bulunmaktadır. Karaağaç’ın 2015 yılında yapmış olduğu “Finansallaşma Sürecinde Finansal Okuryazarlık” isimli yüksek lisans tezinde araştırma görevlilerinin %42,6 oranında bireysel emeklilik ürününe sahip oldukları sonucuna varılmıştır. Yapmış olduğumuz bu çalışmada bireysel emeklilik ürünü sahipliğinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Günümüzde zorunlu bireysel emeklilik sisteminin devreye sokulması, devlet katkısı oranının cazip olması ve bireysel emekliliği teşvik etmek için devletin katılımcı adına ilk girişe mahsus bir ücret yatırması bireysel emeklilik ürününe olan talebin artmasında etkili olduğu söylenebilir.

Günümüzde altına olan talep giderek artmakta bu durumda altının değerini arttırmaktadır. Katılımcıların %53,6’lık kısmı altın hesabına sahip olduğunu belirtmiştir. Bu oranın yastık altındaki altınları da hesaba kattığımızda altın ürünü ile tasarrufun daha fazla olduğu söylenebilir. Altın hesabı kullanımının da avukatlık hizmetleri sınıfı %92,9 ile en yüksek seviyede bulunmaktadır. Bunun yanında din hizmetleri sınıfının da altın hesabı kullanımında %76,7 ile ikinci sırada yer alması dikkat çekici bir bulgudur. Din hizmetleri sınıfının altın ürününü diğer finansal ürünlere göre daha fazla tercih etmesinde altının faizsiz yatırım aracı özelliğinin etkisi olduğu söylenebilir.

Katılımcıların %52,4’ünün sigorta poliçesi sahibi olduğu kamu personel sınıfı içerisinde avukatlık hizmetleri sınıfının %92,9 ile en yüksek oranda bulunduğu sonucuna varılmıştır. Sigorta poliçesi

riski tabana yaymak adına bireyler ve devletler için son derece önemli ve finansal okuryazar bireylerin çok fazla tercih ettiği bir üründür. Bu sebeple sigorta poliçesi ürünü hakkında çeşitli tanıtıcı reklamlar hazırlanması ve vatandaşların bu konuda bilgilendirilmesi durumunda ürün kullanımının artacağı öngörülmektedir.

Tüketicici kredisi bankalar tarafından taşıt kredisi ve ihtiyaç kredisi olarak tüketicilere verilen bir kredi ürünüdür. Katılımcıların %73,8'i bugüne kadar tüketicici kredisi kullandıkları yanıtını vermiştir. Kamu personel sınıfı içerisinde sağlık hizmetleri ve yardımcı sağlık hizmetleri sınıfı %93,1 ile en yüksek oranda ve din hizmetleri sınıfı %16,7 ile en düşük oranda bu ürüne sahip olduğunu belirtmiştir. Din hizmetleri sınıfının bu ürünü düşük oranda tercih etmesinde kredi ürünlerinin faize dayalı olmasının etkisi olduğu söylenebilir. Finansal sistemdeki tüm bireylerin zaruri ihtiyaçları için kredi kullanmaları ve ödeme planı, kredi masrafları, faiz oranları ve gecikme faiz oranları hakkında bilgi sahibi olmaları tüketicici kredisinin bilinçli kullanımı açısından önemlidir. Bu sebeple bireylerin bu konuda bilinçlendirilmeleri gerekmektedir.

Araştırmanın ikinci bölümünde “Finansal Okuryazarlık leği” kullanılarak faktör analizi yapılmış bunun neticesinde operasyonel işlem, kredibilite ve güvenilirlik, ekonomi yorum kabiliyeti, riskten korunma ve sözleşme metni bilinirliği faktörleri ortaya çıkmıştır. İlgili faktörler kamu personel sınıfı değişkeni açısından aşağıda ele alınmıştır.

Finansal okuryazarlık leğine katılan kamu personellerinin, finansal okuryazarlık düzeyine ait operasyonel işlem faktörüne ilişkin kamu personel sınıfı değişkeni arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. ıkan bu sonuca göre avukatlık hizmetleri ve sağlık hizmetleri sınıfı katılımcıların eğitim ğretim hizmetleri sınıfı katılımcılara göre operasyonel işlem faktörüne ilişkin finansal okuryazarlık düzeylerinin daha fazla olduğu belirlenmiştir. Avukatlık hizmet sınıfı katılımcıların meslekleri gereği güncel mevzuatı takip etmeleri bunun yanında virman, havale, eft süreçlerini ve ek, senet ödemelerinin yasal mevzuatlarına hakim olmaları sebebiyle operasyonel işlem faktörüne ilişkin finansal okuryazarlık seviyelerinin yüksek olduğu söylenebilir.

Finansal okuryazarlık leğine katılan kamu personellerinin, finansal okuryazarlık düzeyine ait kredibilite ve güvenilirlik faktörüne ilişkin kamu personel sınıfı değişkeni arasında anlamlı bir farklılık bulunmadığı belirtilmiştir.

Finansal okuryazarlık leğine katılan kamu personellerinin, finansal okuryazarlık düzeyine ait ekonomi yorum kabiliyeti faktörüne ilişkin kamu personel sınıfı değişkeni arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. ıkan bu sonuca göre avukatlık hizmetleri, genel idare hizmetleri ve yardımcı hizmetler sınıfı katılımcıların din hizmetleri sınıfı katılımcılara göre ekonomi yorum kabiliyeti faktörüne ilişkin finansal okuryazarlık düzeylerinin daha fazla olduğu belirlenmiştir. Din hizmetleri sınıfı katılımcıların önemli bir kısmının altını yatırım aracı olarak tercih ettiği bunun haricinde ekonomi yorum kabiliyetlerinin düşük olduğu ancak altının son yıllarda en fazla değer kazandıran yatırım araçlarından birisi olması sebebiyle aslında ekonomiyi doğru yorumlayarak doğru yatırımlar yaptıkları söylenebilir.

Finansal okuryazarlık leğine katılan kamu personellerinin, finansal okuryazarlık düzeyine ait riskten korunma faktörüne ilişkin kamu personel sınıfı değişkeni arasında anlamlı bir farklılık

bulunmuştur. Çıkan bu sonuca göre sağlık hizmetleri ve yardımcı sağlık hizmetleri sınıfı katılımcıların eğitim öğretim hizmetleri ve din hizmetleri sınıfı katılımcılara göre riskten korunma faktörüne ilişkin finansal okuryazarlık düzeylerinin daha fazla olduğu belirlenmiştir. Eğitim öğretim hizmetleri ve din hizmetleri sınıfı katılımcıların riskten korunma faktörüne ilişkin finansal okuryazarlık düzeylerinin düşük olduğu, bu katılımcılara yönelik eğitimlerin geliştirilmesi ile finansal okuryazarlık düzeylerinin geliştirilebileceği söylenebilir.

Finansal okuryazarlık ölçeğine katılan kamu personellerinin, finansal okuryazarlık düzeyine ait sözleşme metni bilinirliği faktörüne ilişkin kamu personel sınıfı değişkeni arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Çıkan bu sonuca göre genel idare hizmetleri ve yardımcı hizmetler sınıfı katılımcıların din hizmetleri sınıfı katılımcılara göre sözleşme metni bilinirliği faktörüne ilişkin finansal okuryazarlık düzeylerinin daha fazla olduğu belirlenmiştir. Din hizmetleri sınıfı katılımcıların çok fazla finansal ürün kullanmamaları sebebiyle sözleşme metinlerini okumadıkları bu sebeple sözleşme metni bilinirliği faktörüne ilişkin finansal okuryazarlık düzeylerinin düşük olduğu söylenebilir.

Ülkemizde vatandaşların finansal okuryazarlık düzeylerini belirlemeye yönelik çalışmalar son derece az sayıdadır. Öncelikle ilköğretimden başlayarak tüm öğrencileri, ev hanımlarını, çalışanları ve emeklileri kapsayacak şekilde araştırmalar yapılabilmesi için doğru ölçekler belirlenmeli ardından ülkenin finansal okuryazarlık düzeyi belirlenmeli ve belirli aralıklarla bu araştırmalar tekrarlanmalıdır. Aynı zamanda finansal okuryazarlık düzeyinin yükseltilebilmesi için en önemli unsur olan finansal eğitime öncelik verilmeli bu konuda eğitim müfredatında yenilikler yapılmalıdır. Finansal okuryazarlığın arttırılması adına ulusal bir strateji belirlenmeli, bu doğrultuda kamu, özel sektör ve sivil toplum kuruluşları ile birlikte ortak çalışmalar yürütülmelidir.

Kaynakça

- ALMENBERG, Johan; SÄVE-SÖDERBERGH, Jenny. (2011), Financial Literacy And Retirement Planning İn Sweden. *Journal Of Pension Economics & Finance*, 10.4: 585-598.
- ALTAN, Fatih; BIÇER, Enis B. (2017), Sağlık Bakanlığına Bağlı Hastanelerde Çalışan Sağlık Personelinin Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Belirlenmesi: Sivas İli Örneği. *Business & Management Studies: An International Journal*, 5.2: 481-499.
- ALTINTAŞ, Kadir M. (2009), Belirlenmiş Katkı Esaslı Emeklilik Planlarında Finansal Eğitimin Önemi: Katılımcıların Finansal Okur Yazarlığı Çerçevesinde Alternatif Bir Yatırım Eğitimi Modeli. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 5.9: 151-176.
- ATKINSON, Adele; MESSY, Flore-Anne. (2012), Measuring financial literacy: Results of the OECD/International Network on Financial Education (INFE) pilot study.
- BARIŞ, Serap; ŞAHİN, Metehan. (2018), Kamu Çalışanlarında Finansal Okuryazarlık. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 13.1: 79-98.
- BAYRAM, Seliha S. (2014), Finansal Okuryazarlık Ve Para Yönetimi Davranışları: Anadolu Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Uygulama. *Business & Management Studies: An International Journal*, 2.2: 105-135.
- BAYSA, Eray. (2015), Finansal Okuryazarlık Ve Banka Müşteri Segmentasyonları Üzerine Bir Uygulama, Gazi-paşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Tokat.

- BAYSA, Eray; KARACA, Süleyman S. (2016), Finansal Okuryazarlık ve Banka Müşteri Segmentasyonları zerine Bir Uygulama. *Journal of Accounting & Finance*, 71.
- BIÇER, Enis B; ALTAN, Fatih. (2016), niversite ğrencilerinin Finansal Okuryazarlık ile İlgili Tutum ve Davranışlarının Değerlendirilmesi. *Journal of Graduate School of Social Sciences*, 20.4.
- CHEN, Haiyang; VOLPE, Ronald P. (2002), Gender Differences In Personal Financial Literacy Among College Students. *Financial services review*, 11.3: 289-307.
- ER, Fikret; TEMİZEL Fatih; ÖZDEMİR Ali; SÖNMEZ Harun. (2014), Lisans Eğitim Programlarının Finansal Okuryazarlık Düzeyine Etkisinin Araştırılması: Türkiye rneği. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14.4: 113-125.
- GÖKMEN, Habil. (2012), Finansal Okuryazarlık. Hiperlink Yayınları. 1. Baskı. İstanbul.
- HAYTA, A. Beyazıt. (2011), Aile Finans Sistemi İlişkileri. *Gazi Kitapevi, Ankara*.
- ING Bank, (2019), 2. eyrek, Türkiye'nin Tasarruf Eğilimleri Araştırması.
- İKE, Basak T. (2017), Finansal Okuryazarlık, Beta Yayınları, İstanbul.
- KANUNU, Devlet Memurları. (1965), 657 sayılı. RG, 23.1965: 12056.
- KARAAğAç, Alper. (2015), *Finansallaşma Sürecinde Finansal Okuryazarlık*. PhD Thesis. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- KARACA, Hüseyin S. (2018), Türkiye'de Finansal Okuryazarlık Ve Erişim, Analitik Ve İçgörü Araştırma Merkezi, Boğaziçi Üniversitesi, İstanbul.
- KLAPPER, Leora; LUSARDI, Annamaria; PANOS, Georgios A. (2013), Financial Literacy And Its Consequences: Evidence From Russia During The Financial Crisis. *Journal Of Banking & Finance*, 37.10: 3904-3923.
- MERCAN, Nuray; OYUR, Emine; ALTINAY, Ayşenur; AKSANYAR, Yaşar. (2012), Ekonomi Okuryazarlığına Yönelik Ampirik Bir alışma. *Ekonomi Bilimleri Dergisi*.
- NAKİP, Mahir. (2003), Pazarlama Araştırmaları, Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- ZAM, Mustafa. (2006), Yatırımcı Eğitimi: Dünya Uygulamaları ve Türkiye İçin neriler. *Sermaye Piyasası Araştırma Raporu, Ankara*.
- ÖZDAMAR, Kazım. (1999), *Paket Programlar İle İstatiksel Veri Analizi: SPSS-MINITAB*. Kaan Kitabevi.
- SERMAYE Piyasası Kurulu, (2012), Türkiye Finansal Yeterlilik Araştırması Sonuç Raporu.
- SÖNMEZ, Melike T. (2019), Yedinci Sınıf Matematik Ders Kitabında Yer Alan Problemlerin Finansal Okuryazarlığı Bağlamında İncelenmesi. *Cumhuriyet International Journal of Education*, 8.1: 1-23.
- TCMB, (2011), Mart, Dünyada ve Türkiye'de Finansal Hizmetlere Erişim ve Finansal Eğitim.
- TCMB, (2015), Mart, Finansal Eğitim, TCMB Bülten, Ankara, No.37.
- T.C. Resmi Gazete, (5 Haziran 2014, sayı: 29021), Finansal Erişim, Finansal Eğitim, Finansal Tüketicinin Korunması Stratejisi ve Eylem Planları.
- TEMİZEL, Fatih; BAYRAM, Fatih. (2011), Finansal Okuryazarlık: Anadolu Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi ğrencilerine Yönelik Bir Araştırma.
- TEMİZEL, Fatih; ÖZGÜLER, İsmet. (2015), Finansal Eğitime Bakış. *Business & Management Studies: An International Journal*, 3.1: 1-16.
- TETİK, Nevzat, (2019), Türkiye'nin Finansal Okuryazarlık Düzeyi: Literatür Taraması Ve Sonuçların Değerlendirilmesi. *Electronic Turkish Studies*, 14.6.
- YAZICIOğLU, Yahşi; ERDOğAN, Samiye. (2004), SPSS Uygulamalı Bilimsel Araştırma Yöntemleri. *Detay Yayıncılık, Ankara*, s 53.

İnternet Kaynakları

<https://www.fo-der.org/foder-hakkinda/>, (07.03.2020).

<http://www.oecd.org/about/members-and-partners/>, (07.03.2020).

<https://www.fca.org.uk/about/the-fca>, (16.03.2020).

<https://herkesicin.tcmb.gov.tr/>, (17.03.2020).